

ABONAMENTUL

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
2 cor. 1, 450 fl.

Pentru străinatate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/2 an
5 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marți, Joi și Sâmbăta.

† Dr. VASILE HOSSU.

Pe catafalc.

Lumea din Budapesta numai din zia-
rele de dimineață a aflat despre moartea
marelui defunct, deoarece murise seara la
șapte, după apariția tuturor foilor de seară.
Colonia română gr.-cat. din capitală era
hotărâtă să ia parte în număr cât mai mare
la liturgia s. Vasile din ziua anului nou, în
capela noastră unită și cam pe la zece ore
unii să și adunare la locuința neuitatului
episcop, când apare în poartă secretarul,
dl teolog Varna și spune, că nu se ține
liturgia din cauza morții repentine a marelui
arhieru. Ceice nu știau încă trista veste,
au rămas uluiți, nu le vinea să creadă.
Scriitorul acestor șire avu adâncă durere să
se convingă în persoană și sta zdrobit în
fața trupului neînșuflețit a neuitatului de-
funct, ce sta cu mâinile pe piept în ziua,
când ar fi trebuit să-și serbeze ziua ono-
mastică. Părea durmind, numai buzele pa-
lide își reamintea că aici e numai umbra
episcopului Vasile al Gherlei și al nostru
al tuturor.

Seara pe la cinci ore apărură oamenii
dela întreprisa-funebre, așezară trupul rece
în sicriu și la șapte îl transportară în biserica
Universității, unde-l așezară pe un catafalc
superb.

Sâmbăta dimineața lumea a inundat
biserica să vadă catafalcul episcopului Hossu.
La poarta bisericii un anunț funebral scris
cu mâna, anunța, că prohodul se va face
Sâmbăta în 15 crt. după amiază la orele 3.
Biserica luxoasă a universității era indo-
leată. Un covor negru conducea la cata-
falcul ridicat în sanctuar, băncile îmbrăcate
în negru, mulțimea luminilor, florile exotice,
cununile număroase, toate vesteau jalea mare
a noastră și eram nespuse de mângăiați când
văzurăm lumea ingenuchind în jurul cata-
falcului și înălțând cu evlavie, după cei doi
lectori teologi, rugăciunile ritului latin. Ve-
niau studenții nostri universitari, între ei
mulți, cari acumă pentru întâia dată văzură
biserica aceasta, veniră cărturarii nostri de
aici și cu lacrimi în ochi își plecară genunchii.

Prohodul.

Bat orele 2 p. m., cei dela întreprisa
roagă publicul să se depărteze, deoarece erau
așteptați onorațiilor. Intra nu aveau voie

decât preoții „és a románok”. Catafalcul
era acoperit de superbe coroane. Am re-
marcat pe a drului Bilașcu, a Casei magna-
ților, Dr. Neményi, Dr. Siegesen, soc. acad.
Petru Maior, Dr. Schmidt Ferenc, Dr. Tornai
József, Szamosujvár szab. kir. város közön-
sége, Lugos város közönsége, episcop Valeriu,
și una de toată frumusețea a arhiepiscopului
Váradi L. Árpád dela Kalocsa cu inscripția:
„Felejtethetlen barátomnak”.

Băncile rezervate pentru onorații
se umplură, veni ministrul președinte Tizza,
apoi cel de honvezi Hazai, cel de culte Jan-
kovich, episcopul sârb Zubkovič, episcopul
Mikes, fostul ministru de culte Zichy János,
secretarul de stat Bosvay, o mulțime de
profesori universitari etc. Dintre români
notez în grabă pe judele de Curie în re-
tragere Mezei, Rev. D. canonic dela Orade
Dr. Iacob Radu, cons. de curte C. Burdea,
dr. Bilașcu, frații dr. Dumitreanu, secretarul
consulatului român din loc. d. Augustin Paul,
Dr. P. Ionescu consilier ministerial, locot.-col.
Popovici, locotenentul auditor Dr. Bontescu,
P. Corcan, deputat; episcopul rom.-cat. Pálffy,
membru în Casa magnaților Teleki, Neményi
secretar de stat, și alți mulți, pe cari nu
i-am putut observa în înghesuială.

Precis la orele 3 d. a. se aprind toate
candelabrele și apare cortegiul preoților,
cu episcopul Valeriu Frențiu, însoțit de Dr.
Siegesen și 8 diaconi. În biserica universi-
tății reg. ung. alui Pázmány răsună binecu-
vântarea românească din gura arhierului
românesc. Onorațiilor se ridică din bănci
și corul teologilor români dela seminarul
central răspunde cu un jalinic Amin lung,
lugubru, impunător; apoi rugăciunile de în-
cepătură și „Cu sufletele dreptilor”. După
ectenia morților corul începe „Adusmi-am
aminte, de Muzicescu, toată lumea privește
spre cor, când răsună baritonul dulce și așa
de dramatic: „Eu sunt pământ și cenușă”.
Încă o ectenie, deslegarea și preoții nostri
se retrag și apare în infulă albă arhiepiscopul
de Kalocsa Várady cu suita și se
începe prohodul catolic, cânta corul complet
al tuturor teologilor „Circumdederunt me
doloros mortis”, a stors lacrimile mulțimei
adunate, iară vocea jalinică a arhierului
Várady întreruptă din când în când de su-
ghițe, ne-a mișcat adânc. La orele 3 1/2
ceremonia e gata, onorațiilor își mai pleacă

odată capetele înaintea sicriului de metal
și se departează iară, peste 5 minute por-
nește carul cu cununile, urmat de carul
mortuar simplu, tras de patru cai; tram-
vazele se opresc, polițiștii salută, noi inge-
nuchem și urmăm cu privirile scâldați în
lacrămi, cum îl duc pe episcopul Vasile pe
ultimul drum spre patria sa iubită, și la
6 ore p. m. pleacă personalul spre Gherla.

Oaspeții din provincă: canonicii Gre-
goriu Pop, Dr. Iacob Radu, secretarul Varna
și rudeniile: Dr. Iuliu Hossu, secretar epi-
scopesc la Lugoj, Ioan Hossu, inginer la
Orade și Dr. Oct. Prie, profesor la Blaj,
apoi episcopul Valeriu cu suita pleacă cu
acceleratul de 9 și 35' sara tot spre Gherla.

Spre Gherla.

În 14 Ianuar, pe când umbrele serii
se lasau pe străzile Budapestei, carul mor-
tuar ducea sarcofagul superb cu rămășițele
pământești ale marelui Arhieru spre gara
de ost.

Prietinii și consăngenii, cari veniseră
la Budapesta ca să-i dea mortului cinstea
din urmă, au plecat cu trenul accelerat în
aceeaș seară.

Erau Il. Sa Traian Valer Frențiu,
episcopul Lugojului, deputația orașului Gherla
(Dubo Kristof și Dr. Pap Gusztáv); Rev.
Domn canonic capitular Gr. Pap cu secre-
tarul; mai mulți prietini și rudeni. La Cluj
se asociază: Il. Sa Episcopul Orăzii Dr. Dem.
Radu, canonicul S. Ciceronescu, adv. die-
cezan Dem. Kiss, secretarul Dr. Gr. Pop,
și prof. din Beiuș I. Georgescu.

Din Cluj cu întârziere de două ore
plecăm cu trenul de pe valea Someșului.
Vagonul mortuar e încopiat la acest tren.

Vremea e posomorită. Fulgi de nea se
aștern pe câmp și dealuri. O jale adâncă
se coboară peste întreg cuprinsul.

Atât de grea ne pare conversația.
Fiecare e adâncit în gândurile sale! Încă
nu ne putem da seamă de marea nenor-
ocire ce ne-a ajuns.

Iclodul mare e cea dintâi parohie de
pe teritoriul diecezei, care așteaptă cu pra-
porii cerniți sosirea Aceluia, pe care odată
văzutu-l-a, trecând cu mărime spre noua sa
reședință. Clopotele bisericilor sună lugubru,
cântările funebreale repetă cu înduioșare:
Vecinica lui pomenire. În ochii tuturor se
ivesc lacrimi de adevărată durere pentru
Păstorul bun și Sufletul nobil, ce atât a iubit
și suferit pentru toți.

Sosirea în Gherla.

Mulțime imensă așteaptă în gara Gherlei sosirea trenului. Toate corporațiunile și institutele culturale își au reprezentanții lor; Partidul național, e reprezentat prin Dr. T. Mihali, Dr. G. Tripou, Fr. Hossu-Longin, Dr. Kerökes; Reuniunea femeilor române, au venit în corpore, în frunte cu prezidenta Dna Victoria Karsai. Institutele noastre culturale de aici. Seminarul teologic, preparandia de băieți și fete, tinerimea școlară dela toate institutele din loc fără deosebire de naționalitate și confesiune.

Și a fost de față și cea mai tineră fiică a diecezei, preparandia de fete. E cel mai strălucitor mărgăritar din bogata curună a Il. Sale arhieresci, și diușia ce a stărnit-o prezența elevelor și a profesorilor, a stors lacrimi din ochii tuturor.

A făcut o eselență impresie telegrama și coroana depusă de societatea academică P. Maior, al cărei membru de onoare a fost episcopul Vasile. A fost un document viu e expresia aceea de admirație a tinerimii noastre academice față de marele Arhieru, care atât a iubit tineretul, nădejdea mare a unui viitor strălucit.

Orașul era reprezentat prin primarul Todorfi Lukács și senatul orașenesc, apoi institutul corector, judecătoria, gimnazul de stat, școala civilă de fete de stat, spitalul militar, biserica armeană, claustrul franciscan, biserica reformată, comunitatea ismaelită, etc. etc.

Orașul a luat dispoziții pentru susținerea ordinii, iar oamenii întreprinzerei au făcut pregătirile pentru transportarea defunctului în biserica parohială.

La ridicarea sarcofagului, Il. Sa episcopul Lugojului, îmbrăcat în ornatele arhieresti, binecuvântă cadavrul. E asistat de proștimea gremială, compusă din Il. Sa prepozitul Georgiu, canonicii: Ivașco, Domide și diaconii: protopopul Gherlei, Dr. Bojor și Dr. Pop.

Sarcofagul e depus în carul mortuar, tras de patru cai negri și e acoperit de o mare mulțime coroane splendide. Remarcabilă coroana de lauri cu fundă tricoloră, pusă pe coșciug în numele partidului național, de dl Dr. T. Mihali, prezidentul clubului parlamentar.

Convoiul pleacă la orele 11 spre biserica parohială. Clopotele tuturor bisericilor sună, iar flamurile cernite vestesc sosirea dureroasă al celui mai iubit arhieru, ce a avut cândva aceasta dieceză. E o cale dureroasă, care pare a nu mai lua sfârșit spre biserica parohială.

La intrarea bisericii parohiale, episcopul Orăzii-mari P. S. Sa Dem. Radu rostește o pătrunzătoare cuvântare în amintirea episcopului Vasile. Sunt trei ani, a zis P. S. Sa, de când cu bucurie nedescrisă a primit această eparhie pe Mirele ei iubit. Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului ați exclamat atunci voi, și cu voi întreagă biserica. Niciodată însuflețire mai mare n'a cuprins neamul românesc decât atunci când episcopul Vasile Hossu a intrat în această reședință. Ca un eliberator a venit în triumf și ca un mântuitor s'a dovedit în scurta sa păstorire. După cum soarele imprăștie întunerecul și trezește energia vieții, astfel a trezit acest Arhieru la o nouă viață această întinsă eparhie. Și

văzând cum crește și înflorește toate sub cărmuirea lui providențială exclamat-am toți: Bine este cuvântat cel ce a venit întru numele Domnului.

Tot cu aceste cuvinte trebuie întinpinat și astăzi, deși jale adâncă copleșește sufletele noastre. El a trecut la vecinicie, dar opera lui trăiește pentru vecinicie. Ca un erou și-a făcut datorința în slujba, ce i-s'a încredințat, încât e vrednic să i-se zică: Vino servitor credincios, peste puține ai fost credincios, peste multe te vom pune, întră întru bucuria Domnului tău!

După această avântată vorbire sieriul e depus pe catafalcul bisericii parohiale și întreg convoiul intră în biserica. Se citește rugăciunile de deslegare și se întonează un nou: în veci pomenirea Lui!

Funerariile.

Luni în 17 a. c. s'au îndeplinit ceremoniile eclesiastice cu mare pompă în biserica parohială din Gherla. Deja din preseara zilei sosira preoți și mireni de pe întreg cuprinsul pământului românesc din această țară, iar trenul de dimineața aduse pe alții, mai ales din apropiere. Deputații sosiseră, aproape toate corporațiile diferitelor societăți, instituții culturale, administrative și politice își trimiseră reprezentanții lor la înmormântare.

Nicicând n'a văzut Gherla atâta lume românească, ca în aceste două zile și nici odată oameni din așa depărtare nu au convenit. Dar nici atâtea frunți încrețite, inimi sângerate și îngrijorări nu a transirat vre-odată din fața acestei mulțimi, ca acum. Din telegramele trimise, scrisorile, vorbele atâtor oameni se ridică un simptom, o dovadă strălucită, că episcopul Hossu a fost atât de iubit de toți, cum nici un alt om nu va putea zice despre sine.

La 9 ore ore pornește convoiul dela curtea episcopescă din pața Gherlei. Episcopii percurg strada principală spre biserica parohială, urmați de marea mulțime. Serviciul divin începe. Ilustritatea Lor episcopii Orăzii Dr. Demetriu Radu și Dr. Valeriu Traian Frenția pontifică cu o strălucită asistență: Dr. Victor Szmigelski canonic la la Blaj, Ioan Georgiu prepozit Gherla, Dr. Izidor Marcu canonic Blaj, Dr. Danil Fireza canonic Lugoj, Dr. Ciceronescu canonic Oradea-mare, Dr. Victor Bujor paroh și protopopul Gherlei, Dr. Octavian Domide canonic în Gherla și alți mulți din toate diecezele provinciei mitropolitane unite.

Responsorile le-a susținut corul teologilor și profesorul de cant din Blaj, d. Aron Papiu, duiosul cântăreț, atât de apreciat și iubit de repausatul episcop.

Biserica a fost până în capăt tixită de lume. Delegațiile și reprezentanții diferitelor corporații și dicasterii de-abia își aflară loc în biserica. Lângă coșciug au ocupat locul rezervat rudeniile: Dna Frida Cirlea, Ion Hossu protopopul Milașului, nepoții: Iosif Hossu, Dr. Iuliu Hossu, Ion Hossu, Dr. Octavian Prie, Francisc Hossu Longin, apoi dl Dr. Teodor Mihali prezidentul clubului parlamentar român cu doamna. La alt loc e preparandia de fete cu domnișoara Livia Coroian și profesoarele, apoi reuniunea femeilor cu doamna Victoria Karsai prezidentă.

Cuvântul funebral l'a rostit d. canonic Dr. Octavian Domide, entusiastul orator, care

atât de elocvent a relevat meritele regretatului episcop și cu atâta duloșie și-a luat nitimul rămas bun.

A fost ca un vis acest scurt timp de păstorire a episcopului Hossu — a spus oratorul. Ca soarele a strălucit, care a imprăștiat umbra, a trezit foarte la viață, dar a apus prea curând. Niciodată un om cu atâtea însușiri strălucite n'a șezut în vre-un scaun episcopesc. Nimic din vedere nu i scăpa. Nu era cauză publică, care să nu-l preocupe. Deși simția cât de greu e bolnav, nu pregeta a merge la Budapesta la ședințele Casei de sus, de unde pleca la delegațiuni în Viena și la Supur la sfîntire de biserica. Părinte a fost nu episcop. Ușa îi era deschisă pentru toți. Năcazurile unui neam întreg El le-a purtat și n'a lăsat să-i scape momentul care să nu-l folosească pentru ridicarea diecezei și consolidarea neamului. Ceeace El a făcut pentru dieceza Lugojului și a Gherlei o va spune istoria mai bine decât o scurtă cuvântare cu acest dureros prilej. — Serviciul divin s'a sfârșit. Episcopul Radu ceteste deslegarea din urmă apoi sarcofagul e ridicat și așezat în cripta episcopescă din biserica parohială. Dorința defunctului a fost ca numai provizor să fie aici înmormântat și să fie transportat la mănăstirea Nicula, unde sub icoana Maicii sînte, a făcătoarei de minuni să-și doarmă somnul de veci, după scurta Lui viață atât de bogată în roade.

Târziu după amiază s'a întrunit proștimea și cei sosiți la înmormântare la masă în reședința episcopescă, iar la orele 4 au plecat cei mai mulți spre Cluj și Bistrița.

O despărțire dureroasă a fost aceasta. Ne-am depărtat nemângăiați și îngrijați. Razimul cel mai puternic al unui neam s'a coborât în grele vremi în groapă și cine va fi care să-i ia locul ca vrednicie? Și mai ales cine va duce la îndeplinire opera începută cu atâtea avânt, pricepere și tact a episcopului Hossu?

Boala Episcopului Hossu.

Înainte cu 4 ani episcopul Vasile venise la Budapesta în multe sale afaceri și cu acest prilej consultase pe Dr. Bilașco, vechiul său prietin, într'o boală ce până aci își închipuia că o are. Simția că inima îi palpită câte odată prea anormal și voia să audă și o părere competentă. Dr. Bilașco se convinge îndată că e vorba de o boală primejdioasă, dar voia să cruțe pe episcop de o diagnosă surescitantă și îl sfătui să consulte pe prof. univ. Dr. Korányi, o celebritate pentru boalele interne. Profesorul spuse, că sunt unele simptome de boală de inimă și-l sfătui pe episcop să facă o cură îndelungată la vre-o stațiune balneară sau într'un loc de vilegiatură, unde să aibă liniștea recerută. Episcopul trecu atunci în sanatoriul din Város-major și aci de fapt se simți după câteva săptămâni mai recreat; dorul de muncă și spiritul său vecinic creator, dornic de ași ridica biserica și neamul, nu-l lăsa mult la locul acesta de liniște și veni iarăș la agendele lui multiple, unde desfășură cu nouă energie și putere de muncă activitatea sa întreruptă de câteva săptămâni.

Medicul însă îl făcu atent că boala îi e din cale afară grea și-i recomandă să se cruțe și abțină dela orice muncă încordată.

Dar episcopul abia asculta cuvintele acestea spuse mai mult de un prietin duios

decât de medicul îngrijorat, căci avea pe atunci un mare plan, care voia să-l ducă la îndeplinire chiar și cu primejduirea din nou a sănătății sale. Era vorba de vizitația canonică a Maramurășului, cel mai mare act al păstoririi sale din dieceza Gherlei, dela care aștepta regenerarea unui mare ținut românesc și trezirea la o nouă viață a acestui istoric pământ.

Cu o suită strălucită, încunjurat de oameni entuziasmați pentru o mare cauză porni ca un cuceritor spre plaiuri, cari așteptau de veac sosirea Arhipăsterului.

Din peana regretatului profesor seminarial din Gherla *Dr. V. Moldovan*, au ieșit pagini de o neperitoare valoare asupra acestei vizitații, cari vor grai cu mărire despre pașul acesta epocal, întreprins de episcopul Hossu în țara lui Dragoș Vodă.

Cât de dureroasă a fost apoi vestea îmbolnăvirii episcopului întâmplată câtră sfârșitul acestei vizitații, și ce mare îngrijorare a deșteptat în turma sa credincioasă și în întreg poporul românesc!

Merse din nou la Budapesta, apoi la Viena. A consultat mai multe somități medicale, cari au constatat din nou, că boala s'a agravat și episcopul are neapărată lipsă de liniște și recreare.

Dornic de a-și vedea opera deplină, se hotărî ca timpul de recreare să-l potreacă la mănăstirea *Nicula*, căci ridicarea acestui loc de tradițională evlavie și alipire a poporului nostru față de instituțiile sale voia s'o săvârșească până ce mai e încă în viață. Aci îl ajunse din nou boala și chemat de medicii săi, pleacă la Balatonfüred, unde de abia stătu câteva săptămâni, căci, la aparență, iarăși i-se făcu bine. Veni la Budapesta și se hotărî să rămână aci până ce se va însănătoșa deplin. În casele drului *Bilașco* își aranjase cvartirul, ca să fie pururea lângă acest prietin nedespărțit ce-l îngrija cu atâta devotament.

Ceeace a urmat, publicul nostru o știe din comunicatele durerease ale foilor.

— Mor — zicea de multeori drului său. — Mor, dragă doctore, chiar aici pe capul tău!

Prietinului i-se iviau lacrimi în ochi și nu știa ce să răspundă.

— Ai să te faci bine, numai nu lucra atâta. Mai lasă să rezoalve actele și alții!

Evenimentele se precipitau și episcopul simți, că pentru el scăpare nu mai este. Dispuse, să i-se aducă actele privitoare la clădirile monumentale din Gherla, proiectate de el și căuta cu lacrimi în ochi pe oamenii destoinici, cari să le ducă la îndeplinire.

În 13 Ianuar se simția foarte slăbit și abătut. În societatea sa se afla numai dl *Ioan Varna*, arhivar diecezan. După masă îl copleși pe un moment somnul, fața îi pâlî, strălucirea ochilor se stinse, iar seara la 7 izbucni de odată:

— Nu văd, tremur, mi-se bat ochii, chemați pe doctorul!

Doctorul *Bilașco* veni în grabă, prinse pe bolnav de frunte. O tremurare ușoară îl cuprinse și episcopul Hossu înceta din viață.

Din hârtiile Episcopului Vasile Hossu.

Din cea din urmă scrisoare autografa a scumpului frate și amic public, plin de durere, următoarele:

Budapesta 3 Ian. 1916.

Preaiubite Frate, Înainte de toate doresc cu toată căldura inimii Sărbători fericite și un an nou încărcat cu multe prisosințe de binecuvântări.

Pe sărbătorile latinești am fost la Kalocsa. M'am înapoiat agravat. Morbul meu pare a trece într'o nouă fază: idropia și astma. Apoi va urma câte le va îngădui Dumnezeu. Sper, că îmi va da și tăria ca să pot purta încercările. Roagă-te ca așa să fie... Gat, că nu mai pot. În osculo sancto.

Vasile.

A scris adecă cu mâna tremurătoare trei pagini îndesate de ale formatului obicinuit de epistole.

Afară de aceasta sub datul de 11 Ianuarie 1916 mi-a trimis chiar cea de pe urmă epistolă scrisă la dictare prin vice-notarul consistorial din Gherla *Ioan Varna*, în care după introducerea de mulțumită pentru interesarea mea față de scumpa lui sănătate și după ce adaug cuvintele: »abia aștept să te revăd«, continuă așa: Cum vezi iar am scriitor. Fratele vicenotar *Varna* a venit să mă cerceteze și astfel mă folosesc de prilej pentru a scrie și a da veste despre mine.

Durere, veste bună nu prea pot da. Faza cea mai nouă a stării mele este ca pe câteva săptămâni se intru la clinică spre a mă supune unui tratament mai îngrijit. La pasul acesta mă sfătuesc prietini și binevoitorii, de vreme ce eu am declarat și sunt hotărît a nu mai intra în sanator. Că ce va fi rezultatul vom vedea. Întru aceea toată nădejdea în Domnul o așez.

Astfel dar pe când vei veni probabil mă vei găsi la cutare clinică. Bineînțeles că voi cerca să Te avizez însumi, însă la ori-ce caz dela Continental prin telefon vei putea afla dela bunul nostru doctor *Bilașco*.

Incolo ceva noutate deosebită nu îți pot comunica.

Recomandat rugăciunilor frățești am rămas în osculo sancto.

Budapesta la 11 Ian. 1916.

iubitor frate mai mic

Episcop *Vasile.*

Cuvintele de încheiere și subscrisura sunt cu mâna sa proprie dar evident mai tremurătoare ca în epistola cealaltă. Epistola mi-a sosit în 13 Ianuarie, chiar în ziua adormirii sale în Domnul.

Și a gătat Preaiubitul Frate, că n'a mai putut.

Iar eu la sfânta sărutarea lui cea

din urmă, mila Domnului cerând, cu inimă într'adevăr sfâșiată de durere răspund evlavios:

IN VECI POMENIREA LUI

Episcop **Demetriu Radu.**

Dr. Vasile Hossu

episcop al Lugojului.

1903—1912.

Fine.

Pentru cultivarea și ridicarea vieții spirituale a credincioșilor a ridicat Mănăstirea *Prislopului* cu un ajutor de 10.000 exoperat dela guvern, 2000 cor. dela Il. Sa episcopul *Orăzii Demetriu Radu* și 4000 cor. al său.

S'au clădit la stăruința Lui biserici nouă în 23 comune, reparate și radical renovate 40. Căsi parohiale s'au clădit în 28 comune. Pentru deosebitele edificări și reparări de biserici și case parohiale a exoperat dela guvern 200,000 cor. La întreprinderea lui personală sesiunile papiale s'au transcris definitiv pe parohii, prin ce s'a asigurat bisericii folosința unor realități, a căror valoare întrece suma de 300,000 cor.

Înșirând apoi fondurile administrate de dieceză înșiră și pe cele întemeiate de El.

La aceste se adaug fundațiunile întemeiate de noi:

g) Fondul de rezervă al Veneratului Capitlu (8986·26);

h) Fondul perpetuu de ss. liturgii (8414·70);

i) Fondul Bibliotecii diecezane (992·08);

j) Fondul Cancelariei diecezane (1061·78)

k) Fondul cultural al diecezei Lugoj (3778·20.)

În urmă la aceasta rog a se socoti:

l) »Fondul subsidiar diecezan« întemeiat din agonisala noastră, străpus deja în regulă în administrarea Veneratului Capitlu, care fond face în realități valoare de 100.000 cor. Și dacă la suma aceasta se vor adaug sumele depuse de mine ca fundațiuni la *Convict, Catedrală, Mănăstirea Prislop* și fondul cultural, atunci va rezulta suma de 120.000 cor. ce cu mare mângâiere o închin acestei dieceze mie atât de scumpe.

Stăruind asupra situației parohiei *Arad, Galații și Cugirul*, încheie astfel:

Venerat Consistor plenar!

Am înșirat cele premergătoare. ca de succesele dobândite împreună să ne mângâiem și pentru acele laudă și mulțumită să aducem Dătătorului a

toată bunătatea, dela Care singur vine tot darul desăvârșit. Și le-am înșirat, ca să vedeți câte mai sunt de făcut și suplinit, ca dieceza să poată răspunde menirii, ce o are ca factor cultural al poporului nostru.

Rog pe bunul Dumnezeu, să-mi ierte toate câte ar fi trebuit încă să le fac, și nu le-am făcut, și asemenea acele, cari nu le-am făcut bine.

Și vă rog și pe voi fraților, să fie judecata voastră peste mine indulgentă și binevoitoare. Iertați-mi, dacă vreodată v'as fi supărat.

Și vă mai rog să-mi păstrați bună amintire, și când peste puține săptămâni veți înceta a pomeni la slujbele sfinte numele nevrednicului episcop Vasile, rogu-vă să-l pomeniți în taina inimilor voastre, și mai ales la sfintele liturgii să nu uitați a pune la proscodomie câte o părticică și pentru sufletul aceluia, care așa de mult v'a iubit și care asemenea își va aduce aminte de voi în ale sale smerite rugăciuni.

Darul Domnului Nostru Isus Hristos, iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Sfântului Spirit să fie cu noi cu toți.

Lugoj, în Dumineca Tomii, anul Domnului 1912, la 1/14 April, al IX an al episcopatului nostru.

Dr. Vasile Hosszu,
episcop al Lugojului, preconizat
episcop al Gherlei.

* * *

Activitatea desfășurată în dieceza de Gherla, vom da-o în numărul proxim.

Telegrame.

Maiestates Sa Impăratul și Regele Apostolic cu adâncă durere a luat la cunoștință moartea episcopului gr.-cat. Dr. Vasile Hosszu și aducându-și aminte de activitatea bisericască și publică bogată în merite a defunctului din prilejul acestei pierderi grave binevoiește preagrățios a exprima capitlului sincera sa condolență.

Din prealnat mandat:

Daruváry.

Din prilejul morții bunului și iubitului Arhiepiscop Vasile condolez din adâncul inimii capitlul, clerul și întreaga dieceza, și înalt cu smerenie rugăciuni ferbînți la Domnul pentru sufletul lui ales.

Card. Scapinelli
(Nunțiatura).

Ilustrității Sale

Ioan Georgiu
președinte și prelat papal

Szamosujvár.

Adânc mișcat de pierderea ireparabilă ce trebuie să îndure întreg neamul românesc prin moartea iubitului și marelui prelat

Vasile, și adrobit de durerea sufletească ce o simțese în aceste clipe de mare încercare:

Cu pietate și venerațiune aduc profundele condolențe și omagiul partidului național român memoriei neuitate și virtuților strălucite, cari au împodobit și ridicat personalitatea Lui în șirul Arhierilor mari ai Bisericii și a neamului românesc.

Dumnezeu împărtășească sufletul său nobil de fericirea cea cerească a Dreptilor și Aleșilor săi.

Dr. Teodor Mihali,
în numele partid. național român.

Deplâng moartea episcopului Vasile cva mulțămesc că a-ți adus acasă osemintele Lui, doresc că adormitul să odihnească în pace iară clerul să se alege mângaiat.

Victor Mihályi mitropolit.

Cu mulțumită iau la cunoștință mersul II. Voastre și al Dlui Episcop de Lugoj la înmormântarea de mâne în Gherla. Talmăciți condolențele mele preoțimii întristate. Alătură-mă la rugăciunile tuturor, doresc, ca colegul nostru episcop, răposat în Domnul să odihnească în pace.

Victor Mihályi
mitropolitul de Alba-Iulia.

Asoțiindu-mă și eu doliului Veneratului Capitlul, cauzat prin încetarea din viață a preavrednicului episcop diecezan Dr. Hosszu, rog Ceriul să Vă aline marile dureri.

Meșianu, metropolit.

Tot asemenea a condoleat și episcopul Caransebeșului II. Sa Dr. Miron Cristea.

La vestea zguduitoare a morții episcopului Vasile Hosszu mă întorc cu expresiunea condolenței mele celei mai adânci către veneratul Capitlul. În defunctul a pierdut patria și biserica sa un stâlp puternic. Cu durere adevărată îl jelește tot patriotul adevărat și fiecare prieten sincer al poporului românesc. Îi voi păstra cu devoțiune amintirea.

Ștefan Tisza.

Cu adâncă consternare m'am încunostințat despre moartea episcopului vostru, bogat în merite, Vasile Hosszu. Primiți vă rog expresiunea sincerelor mele condolențe.

Béla Junkovich.

Cu adâncă zguduire am aflat despre adormirea în Domnul a neuitatului vostru Arhieriu, II. Sa Episcop Vasile Hosszu.

Să mi dea voie veneratul Capitlul catedrai ca adânc simțind pierderea gravă, să dau expresiune celei mai sincere condolențe. Binevoiască veneratul Capitlul catedral a primi expresiunea deosebitei mele stime

Dr. Balogh Jenő.

Cu adâncă emoțiune am primit vestea distinsului și binemeritatului Arhieriu. În el am pierdut razimul puternic al tronului și patriei, a cărui moarte lasă un gol de nesuplinit. Rog pe Măria Ta să binevoiești a interpreta veneratului Capitlul atât în numele meu cât și al comitatului condolența adânc simțită. Totodată fac cunoscut că la înmormântarea de Luni voi participa împreună cu vicocomitele comitatenz.

Conte Bethlen Balázs
comite, comisar guvern.

Exprim condolențe pentru trecerea la celea eterne a distinsului episcop Dr. Vasile Hosszu, în veci pomenirea Lui!

Fușcariu arhimandrit
vicar arhiepiscopesc.

Vicariatul Fugărașului se alăturază cu văduvita dieceză a Gherlei, deplânge cu adâncă jale pierderea marelui ei Arhieriu și sfetnic luminat Vasile cândva Hosszu.

Iacob Popa
vicar foraneu arhiep.

Deplângem și noi cu sinceră și adâncă durere moartea iubitului episcop Vasile Hosszu, care este o mare pierdere pentru neam și patrie

Gazeta Transilvaniei.

Capitulul bisericii Catedrale din Gherla a dat următorul necrolog:

†

Capitulul bisericii Catedrale gr.-cat de Gherla și clerul diecezan cu profundă durere anunță trecerea la cele eterne a

Ilustrisimului și Reverendisimului Domn

Dr. VASILE HOSSZU

episcopul diecezei gr.-cat. de Gherla, prelat domestic al Sfinției Sale Pontificelui Roman, membru fondator al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român

Intâmplată în Budapesta în 13 Ianuarie a. c. la 7 ore seara în anul al 50-lea al etății, al 28-lea al preoției și al 12-lea al episcopiei, după un morb îndelungat, provăzută fiind cu sfințele sacramente.

În 16 Ianuarie c. la 9 ore, cu trenul de dimineață vor fi depuse osemintele repausatului din Budapesta la Gherla și pus pe catafalca în biserica parohială.

Înmormântarea se va ținea în Gherla în 17 Ianuarie c. la 9 ore a. m. în biserica parohială.

Gherla, la 14 Ianuarie 1916.

În veci pomenirea Lui!

* *

Familia a publicat următorul anunț: Aurel Cirlea și soția sa Frida n. Erdélyi ca nepot, Ioșif Hosszu canonic, Elena Nestor n. Hosszu, Ioan Hosszu și soția sa Victoria n. Maurișiu protopop, Iulia Lazar n. Hosszu ca veri; Livia Șuluț n. Hosszu, Elena Hosszu, Ioan Hosszu inspector silvanal; Dr. Laurențiu Nestor avocat, Dr. Iustin Nestor avocat, Elena Dr. Prie n. Nestor; Ioan Hosszu și soția sa Nora n. Kiss inginer, Ioșif Hosszu și soția sa Veturia n. Pop inspector domeniial, Dr. Iuliu Hosszu profesor seminarial, Dr. Vasile Hosszu avocat, Teofil Hosszu și soția sa Mărioara n. Pop preot, Dr. Ștefan Hosszu medic; Ioșif Hosszu student la tehnică, ca nepoți și nepoate, în numele lor și a numeroaselor rudeni, anunță cu adâncă durere trecerea la cele eterne a preiubitului lor văr și unchiu a

Ilustrisimului și Reverendisimului Domn

Dr. VASILE HOSSZU

episcopul diecezei gr.-cat. de Gherla, prelat domestic al Sfinției Sale Pontificelui Roman membru fondator al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român

Intâmplată în Budapesta în 13 Ianuarie a. c. la orele 7 seara, în anul al 50-lea al etății, al 28-lea al preoției și al 12-lea al episcopiei, după un morb îndelungat, provăzută fiind cu sfințele taine.

Înmormântarea va avea loc în Gherla în 17 Ianuarie c. la 9 ore a. m. în biserica parohială,

Budapesta, la 14 Ianuarie 1916.

În veci pomenirea Lui!

Muntegru a capitulat. — Prim-ministrul contele Tisza a comunicat în ședința Camerei ungare din 17 crt. că Muntenegru a depus armele și s'a predat trupelor noastre. Tratatul de pace decurge între delegații austro-ungari și muntenegrini. Camera a primit această declarație a prim-ministrului Tisza cu aplauze și însuflețire mare. Mersul războiului cu Muntenegru era sigilat prin ocuparea Lovcenului, care e poarta ce duce spre capitala Muntenegrului Cetinje. Momentuositatea strategică a acestui munte o arată căderea Cetinjei, care a urmat la câteva zile după cucerirea Lovcenului.

Deocamdată nu se pot prevedea urmările capitulării armatelor muntenegrine asupra mersului războiului, și în special asupra politicii guvernului italian, de a cărui politică erau conduse de interesele Muntenegrului.

Fapt e că noua întorsătură e o dovadă a solidarității victoriei puterilor centrale și că tratativele de pace, după cari oftează milioane sunt realitate.

Războiul european.

Tratatul referitor la depunerea armelor din partea Muntenegrinilor s'au început în după amiaza de 17 crt. Trupele noastre cari au ocupat Virpazarul și Riecka au întrerupt acțiunea strategică. Ofensiva rusească dată la anul nou în Galiția ostică și frontiera basarabeană să poate considera de încheiată. Trupele noastre au secerat învingeri pe un front de 130 kilometri. În luptele date pentru opăcirea ofensivei rusești au luat parte toate regimentele formate din deosebite naționalități ale Monarhiei. Ordinele militare adresate trupelor rusești și declarațiile prizonierilor ruși arată că rușii cu ofensiva armatei sudice au urmărit scopuri politice și militare pentru a căror obținere au aruncat în luptă

mari trupe. În Galiția ostică inamicul din nou își concentrează forțele. Italienii au dat atacuri în stil mai mic la capul de pod dela Tolmein și Görz și contra pozițiilor noastre dela Monte San Michel. Atacurile lor au fost respinse.

Correspondență din Oradea.

— Fapte frumoase. — Nouii canonici onorari. —

(Continuare.)

Alegerea pentru această înaltă distincție biserică este cât se poate de nimerită, trezind pretutindenea vie bucurie. Știu bine, că modestiei înăscută a acelor acum distiași nu-i va place indiscrețiile înșirate aici, pentru că — o știe lumea — ei au lucrat nu pentru răsplata pământească și pentru lauda noastră, ci pentru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor. Cu toate aceste mă voi încerca să schitez cât se poate de scurt activitatea lor, care a trecut peste granițele diecezei noastre.

Părintele Ioan Genț, actualul protopop al Orăzii—Olosig, este sirguinta și activitatea întrupată. Pe lângă aceea, că conduce aceea parohie foarte grea de condus cu rezultat, lumea stricată orașană, este punctual în afacerile sale. Meritul lui neprețitor este fundarea „Reuniunii Mariane” în parohia sa, care este cea dintâi, după exemplul căreia s'au făcut celelalte reuniuni similare în dieceză, menite să coregă moravurile, să trezească o viață sufletească mai vie între credincioși. Cu împreună lucrarea altor oameni pii, părintele Genț a lucrat foarte mult — el are partea leului în înjghebură Reuniunii. Pe lângă activitatea sa mare în parohie și ca referent al multor cauze la Consistor, — lucră mult pe terenul foarte ingrat al literaturii bisericăști, — într'o dieceză, unde se lucră puțin, dar în schimb se critizează aspru orice încercare de ridicare peste mediocritate, orice activitate peste șablon. E cunoscută și apreciată

cartea sa: „Administrație bisericăască”, această carte neapărat de lipsă și foarte practică în viața de toate zilele a conducătorilor parohiilor. A pus multă trudă grea, multă sirguintă, a măcinat multă energie pentru a compune această carte, care după ce e tipărită, celor necunoscători nu arată osteneala uriașă depusă în compunerea ei.

(Va urma.)

Informațiuni.

Pentru biserica din Uifalău.

Fundațiunea Ilustrității Sale episcopului dela Oradea. P. Sf. Sa episcopul Orăzii Dr. *Demetriu Radu*, a depus la administrația capitulară din Blaj 10,000 cor. cu destinația, ca din interesele să fie întrebuințate la susținerea și îngrijirea bisericii din Uifalău, a cărei întemeietor este. Fapta generoasă grăiește de sine.

Ilustritatea Sa Valeriu, episcop al Lugojului, a petrecut zilele de Marți și Miercuri în Blaj, unde a fost oaspele P. S. D. Mitropolit. La sărbătoarea Botezul Domnului a servit în catedrală asistat de membrii capitlului și de clerul gremial. Ilustritatea Sa cu acceleratul din 20 crt. noaptea a părăsit orașul nostru.

Pentru odihna arhierelui Vasile. În 16 crt. protopopul gr.-cat. al Sibiiului, a celebrat în biserica parohială de acolo un duios requiem pentru odihna sufletească a marelui Arhieriu Vasile al Gherlei. La sfârșit, protopopul a rostit un panegiric răspunzător.

Fondul orfelinatului din Blaj a primit 4 cor. dela Păr. *Laurențiu Nicoară*, adm. protopopesc în Bistra, ca răscumpărare a felicitărilor de anul nou.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Suciu.

„Patria” cassă de economii, societate pe acțiuni.

Convocator.

P. T. Domnii acționari ai cassei de economii »Patria« societate pe acțiuni se invită cu onoare — în sensul §. 14. și următorii din statute — la a XXX-a (treizecea) adunare generală ordinară, care se va ține în Blaj la 11 Februarie st. n. a. c. după amiază la 4 ore în localul institutului.

Obiectele sunt:

1. Raportul direcțiunii, raportul comitetului de supraveghere, bilanțul și darea absolutului, distribuirea profitului curat și a sumei destinate spre scopuri culturale și de binefacere, și fixarea marcelor de prezență pe 1916.
2. Întregirea direcțiunii și eventual a comitetului de supraveghere.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare, sunt rugați a-și depune la cassa institutului acțiunile și eventual documentul de plenipotență până în 10 Februarie la 12 ore din zi.

Blaj, la 10 Ianuarie 1916.

„P A T R I A”

cassă de economii, societate pe acțiuni.

DIRECȚIUNEA:

Stefan Pop
membru al direcțiunii.

I. Br. Hodosiu
director executiv.

Raportul comitetului de supraveghere.

Onorată adunare generală!

Comitetul de supraveghere, conform legii comerciale, a scontrat de repetite ori cassa institutului, efectele, obligațiunile hipotecare, împrumuturile pe amanet și a revăzut toate cărțile de contabilitate.

De asemenea a examinat bilanțul pe 1915 și contul profitului și pierderilor, pe care le-a găsit în consonanță cu registrele institutului. Tot astfel a constatat, că și împărțirea profitului curat, s'a făcut în conformitate cu dispozițiile statutelor.

În urma acestora propune: aprobarea bilanțului și primirea proiectului relativ la împărțirea venitului curat, precum și darea absolutului, atât pentru direcțiune, cât și pentru comitetul de supraveghere.

Blaj, la 10 Ianuarie 1916.

Comitetul de supraveghere.

Bilanțul pe anul al XXX-lea 1915.

Active.	Conto bilanț.	Vagyon.	
Cassa:	Készpénz:		
Numărar	Pénztár maradvány	131.457·82 C	
Cto Curent, Giro și Cheque	Folyó-, Giro és csekkszámla	410.974·58 »	542.432·40
Efecte	Értékpapírok	510.225·— »	
Acții	Részvények	27.000·— »	
Efectele fondului de penziune	Nyugdíjalap értékpapirjai	127.775·— »	665 000·—
Cambii	Váltókölcson	2.465.463·— »	
Cambii cu acoperire hipotec.	Jelzálogilag bizt. váltók	527.938·— »	2,993.401·—
Imprumuturi hipotecare . . .	Jelzálog kölcsönök	»	1,226.525·—
» pe amanete	Kézizálog kölcsönök	»	82.753·—
Casele institutului	Az intézet házai	»	110.000·—
Mobilier	Butorzat	»	3.000·—
Spese de proces anticipate . .	Előlegezett perköltségek	»	2.648·—
Spese de protest	Óvatolási költségek	»	256·40
			<u>5,626.015·80</u>

Pasive.	Mérlegszámla.	Teher.	
Capital societar	Alaptőke		C 1,000.000·—
Fond de rezervă	Tartalékalap	550.000·—	»
» » » special	Külön tartalékalap	257.091·74	»
» » penziune	Nyugdíjalap	128.723·02	» 935.814·76
Depuneri spre fructificare . .	Betétek		» 3,437.206·68
Depozite	Letétek		» 25.962·96
Interese anticipate	Előlegezett kamatok		» 46.244·—
Imprumut pe anuități	Törlesztéses kölcsön		» 24.293·20
Dividendă neridicată	Fel nem vett osztalék		» 324·—
Profit curat	Tiszta nyereség		» 156.170·20
			<u>5,626.015·80</u>

Conto Profit și Perdere.

Eșite	Kiadás	
Interese:	Kamatok:	
după depuneri	betéti kamatok	157.074 70 C
de reescompt	visszleszámitolási kamatok	33 695·40 »
		190.770 10
Spese:	Költségek:	
marce de prezentă	jelenlétijegyek	680·— »
porto postal	postabér	2.367·66 »
spese curente	fenntartási költségek	2.506·46 »
salare	fizetések	21.280·— »
		26.834·12
Contribuțiune și competențe:	Adó és illeték:	
directă, arunc comunal și competențe	egyenes községi és illeték	28.188·34 »
după interese de depuneri	betéti kamatok után	15.707·47 »
		43.895·81
Profit curat	Tiszta nyereség	»
		156 170·20
		<u>417.670·23</u>

Nyereség és veszteség számla.

Intrate	Bevétel	
Interese:	Kamatok:	
după cambii	váltókölcson kamat	287.218·49 C
» imprumuturi hipotecari	jelzálogkölcson „	88.477·40 »
» » pe amanet	kézizálogkölcson kamat	4.908·80 »
» efecte	értékpapir kamat	30.007·— »
Chirie	Házbér	» 4.830·—
Proviziune	Jutalék	» 2.228·54
		<u>417.670·23</u>

Blaj, la 10 Ianuarie 1916.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Membrii

Dr. I. Marcu m. p. E. Bianu m. p. S. P. Mateiu m. p. St. Pop m. p.
președinte. vice-președinte.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile

A. C. Domșa m. p. Gavril Precup m. p. Iacob Mureșianu m. p.
președinte. Membrii comitetului

pentru comptabilitate
Demetriu Radu m. p.

direcțiunii:

I. F. Negruțiu m. p. G. Barbatu m. p. Dr. E. Solomon m. p.

purtate în ordine deplină. Blaj, la 10 Ianuarie 1916.

Dr. Octavian Prie m. p. Alexandru Ciura m. p.
de supraveghere.

Fran Suavi